

til de fjerneste Egne af Europa. Illustrationerne, der er hentet fra Faksimileværker fra forskellige Lande — paa Grund af Krigen har der ikke kunnet fremskaffes Originaler — viser slaaende den nøje Overensstemmelse mellem Diplomskriften fra de forskellige Lande. Som det eneste danske Eksempel optræder Erik Emuns Gavebrev fra 1135 (efter Hildebrands Svenska Skriftprof 1894).

De følgende Hefter skal meddele andre Resultater af sammenlignende Arbejde af ungarske Forskere, men Forfatteren haaber med Tiden ogsaa at faa Medarbejdere fra andre Nationer.

Erik Kroman.

Med Birket-Smiths statelige to-Binds Værk *Kulturens Veje* (Kbh. 1941—42, 320 og 367 Sider) har Kr. Bahnsons »Etnografien«, som udkom i Slutningen af forrige Aarhundrede, faaet en Afløser. Deres Fremstillinger dækker det samme Omraade, og de vil begge give en Skildring af de primitive Folks Kulturliv. Fremgangsmaaden ved Stoffets Udformning er dog ganske forskellig. Bahnson skildrer Folkene og deres Kulturer Verdensdel for Verdensdel og følger ved sin Gennemgang ganske nøje Opstillingen i Nationalmuseets ethnografiske Samling, som den var før Museets Ombygning. Birket-Smith derimod retter ikke Søgelyset mod de enkelte Kulturer og deres Ejendommeligheder, men mod de enkelte Kulturforeteelser; man kan maaske kortest og klarest fremhæve Forskellen mellem de to store danske Værker om de primitive Folk og deres Kultur ved at fæstne Betegnelsen Ethnograf til Bahnsons Navn og karakterisere Birket-Smith som Ethnolog.

Birket-Smith behandler Ethnologien ud fra historiske Synspunkter; det er ham ikke nok at fastslaa Forekomsten af Kultur-elementerne og vise deres lokale Udformning hos de forskellige Folk, han vil ogsaa følge dem i deres historiske Udvikling og vise, hvorledes de bliver til og ændres under Indflydelse af andre Kulturfaktorer. En Følge af dette historiske Grundsyn bliver, at Birket-Smith ikke lader sig holde tilbage ved de Grænser, som sædvanemæssigt drages for den ethnologiske Forskning. Allerede C. J. Thomsen betonedes den nære Samhørighed mellem Naturfolkene og de »forhistoriske« Folk, og denne hans Betragtning satte sin smukkeste Frugt i Oprettelsen af vort ethnografiske Museum som det første i Verden (1841). Det er i Virkeligheden kun en Gradsforskel — eller rettere sagt kun en Tidsforskel — der skiller Ethnologi fra Præhistorie; Naturfolkene er, som de malende er betegnet, den evige Urtids Folk. Udforskningen af Kulturens formelle og materielle Indhold kan ikke standse ved

den kunstige Grænse mellem Naturfolk og forhistoriske Folk. Birket-Smiths Betragtningssmaade er den samme som gamle Thomsens, og han inddrager ideligt forhistorisk Materiale i sin Skildring: Derved rykker han de fjerne »forhistoriske« Kulturer ganske nær til os og indgyder de materielle Efterladenskaber fra fjerne Fortider Liv og Blod.

Heller ikke mellem Naturfolkene og Kulturfolkene ser Birket-Smith en dyb Adskillelse. Hvor man end vil sætte Grænsen, vil den være vilkaarlig; lige saa lidt som man kan sætte et bestemt Aarstal som Skillelinje mellem Oldtid og Middelalder, kan der angives et Kulturelement, hvis Tilstedeværelse eller Mangel er en Betingelse for at et Folk maa anbringes blandt Naturfolkene eller findes værdigt til at optages i Kulturfolkenes Række. Sænker vi Voddet ned i Højkulturernes Dybder, bringes der mange mærkelige Levn op til Dagens Lys som Arv fra længst tilbagelagte Stadier i Folkets Liv, og rundt om i sin Fremstilling bringer Birket-Smith mangan en besynderlig Fangst i Land, som viser hvor mange ældgamle Rester, der overleveret findes i Kulturfolkenes Aandsgods fra deres »vilde« eller »halvvilde« Forfædre. Det vil sikkert undre en og anden Læser af Birket-Smiths Værk at finde Glyptotekets smukke Gudea-Statuette afbildet i en Bog, som handler om Kulturen hos de »vilde« Folk. I Almindelighed nærer Historikeren en stærk Mistro til og nogen overlegen Foragt for de Statsbygninger, som er rejst hos de primitive Folk eller Halvkulturfolk, hvorimod de gerne drager Paralleller mellem Kongedømmet i de ældste Kultursamfund og denne Institution hos de moderne europæiske Folk, og dog turde Sandheden være den, at disse gamle Faraoner og Patesier staar Høvdingen hos centralasiatiske og afrikanske Folk langt nærmere end den enevældige Hersker af Guds Naade, saaledes som Statstheorien udformede dette Begreb i Europa i 17. og 18. Aarh. En lille Stikprøve, som jeg med Inspiration fra Birket-Smith har foretaget, med at projicere Faraonervældet ind paa afrikansk Baggrund, synes at love god Hjælp fra Ethnologien til Løsning af mangt og meget i det gamle Ægyptens Statslære.

Den menneskelige Fornuft — siger Descartes et Sted — er overalt og altid den samme, den er »toute entiere en vu chascun«. Den gamle Vismands Ord synes længe at have været glemt; den kulturhistoriske Forskning er af Specialiseringen blevet sprængt i talrige nøje afgrænsede Omraader, som hver dyrkede deres lille Urtegaard og nær havde glemt det stærke Baand, der bandt dem sammen: den menneskelige Kultur. Det har dog i Historieforskningen ikke manglet paa advarende Stemmer mod den stadig

fremadskridende Udstykning, saaledes har Breysig klogt og myndigt gjort sig til Talsmand for Nødvendigheden af syntetisk Sammenfatning som et nødvendigt Korrelat til Specialstudierne. Birket-Smiths Værk er en overlegen Syntese af den ethnologiske Videnskabs Landvindinger, hvori der tillige peges paa nye Opgaver og anvises nye Veje, der skal banes for Fremtidens Forskning.

Otto Koefoed-Petersen.

Rettelse til S. 361, Anm. 1:

Ved nærmere Prøvelse maa jeg indrømme, at skønt Skrifttegnet i den skaanske Visitatsbog (Udg. S. 75 L. 6) snarest synes at være et romersk x, maa det dog tydes som et arabisk 8. Beviset herfor ligger i den vedføjede Datering (19. Søndag e. Trin.).

Knud Fabricius.

